

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG LEGUTÓBBI DÖNTÉSEIBŐL

6/2001. (III. 14.) AB HATÁROZAT EGYESÜLÉSI JOG

Alkotmány 63. § (1) bekezdés – egyesülési szabadság
Alkotmány 8. § (2) bekezdés – alapjog lényeges tartalma
72/1995. (XII. 15.) AB határozat
Európai Emberi Jogi Bizottság, Lavisse kontra Franciaország, No. 14233/88.

Az indítványozó az Alkotmánybírósághoz-hez benyújtott alkotmányjogi panaszában azt sérelmezte, hogy az egyesülési törvény (1989/II. tv.) 4. § (1) bekezdése alkotmányellenesen, az egyesülési szabadságot sértő módon írja elő a társadalmi szervezetek nyilvántartásba vételi kötelezettségét.

Az Alkotmánybíróság az ügy kapcsán hivatalból eljárva megvizsgálta, hogy a jogalkotó maradéktalanul megteremtette-e mindazon jogszabályi feltételeket, amelyek megfelelő védelmet nyújtanak az egyesület nyilvántartásba vételére irányuló eljárás indokolatlan elhúzódsával szemben.

Az ügy előadója Kukorelli István alkotmánybíró volt.

1. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt elutasította, megállapítván, hogy az önmagában nem sérti az alkotmányban biztosított egyesülési szabadságot, hogy a társadalmi szervezet a bírósági nyilvántartásba vétellel jön létre. A bírósági bejegyzési eljárás során a bíróság ugyanis a társadalmi szervezet alapításának és deklarált céljainak törvényességét vizsgálhatja, a bejegyzés elsődleges célja tehát az alkotmány-, illetve törvényellenes tevékenység folytatására alapított társadalmi szervezetek létrejöttének megakadályozása.

Mivel a nyilvántartásba vétel nem tagadható meg, ha az alapítók az egyesülési törvényben előírt feltételeknek megfelelnek (normatív feltételek rendszere), a nyilvántartásba vétel nem jelent tartalmi alapjogkorlátozást. Ugyan néhány demokratikus államban a nyilvántartásba vétel nem feltétele az egyesületek létrejöttének, a normatív feltételes rendszert az Európai Emberi Jogi Bizottság nem találta ellentétesnek az Európai emberi jogi egyezményrel. Az Alkotmánybíróság itt hivatkozik a *Lavisse kontra Franciaország*-esetre is.

2. Az Alkotmánybíróság a hivatalból indított eljárása során úgy ítélte meg, hogy a nyilvántartásba-vételi eljárás esetében sem az egyesülési törvényben előírt

sonorkívüliség, sem a Pp.-ben megállapított, a perek (eljárások) ésszerű időn belül történő befejezésére irányuló követelmény nem elegendő biztosíték az egyesülési szabadság alkotmányos érvényesüléséhez. Ezért az Alkotmánybíróság a szabályozás elégtelensége miatt alkotmányellenes mulasztást állapított meg. A jogalkotó akkor tesz eleget az egyesülési szabadság védelmére irányuló alkotmányos kötelezettségének, ha a nyilvántartásba vételi eljárás indokolatlan elhúzódsának megakadályozására objektív törvényi követelményeket állapít meg.

3. A határozatnak a nyilvántartásba vételi eljárás alkotmányellenességének megállapításával kapcsolatban öt alkotmánybírónak volt eltérő véleménye. A különvélemények többsége (Bagi István, Németh János, Tersztyánszky Éva és Strausz János különvéleménye) eltérő hangsúllyal, de lényegében hasonló indoklással azt fejté ki, hogy alkotmányellenes mulasztás nem történt, az egyesülési törvényben és a Pp.-ben foglalt szabályok elegendő garanciát jelentenek az egyesületek nyilvántartásba vételére irányuló eljárás elhúzódsá ellen. Harmathy Attila különvéleményében azt hangsúlyozza, hogy az egyesülési jog gyakorlása nem feltételezi a jogi személyiség meglétét. Az egyesülési jog átfogó szabályozásának hiánya nehezíti ugyan e jog gyakorlását, de nem teszi lehetetlenné.

7/2001. (III. 14.) AB HATÁROZAT AZ OMBUDSMAN HATÁSKÖRE

Alkotmány 2. § (1) bekezdése – jogbiztonság
Alkotmány 32/B. § (1) bekezdése – az országgyűlési biztos alkotmányos feladatai

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény (Obtv.) 29. §-a állapítja meg azoknak a „hatóságoknak” a körét, amelyre az országgyűlési biztosok vizsgálata kiterjedhet. Az indítványok szerint a felsorolás több pontja vetett fel alkotmányossági aggályokat. Az a) pontban meghatározott államhatalmi feladatot ellátó szerv lehetőséget adott az országgyűlési biztosoknak, hogy az Országgyűlést mint államhatalmi szervet is az ellenőrzésük alá vonják, illetve, hogy kiterjessék ellenőrzésüket a törvények alkotmányossági vizsgálatára. Márpedig ez ellentétes a népszuverenitás elvével. Az f) pont a bíróságok kivételével az igaz-

ságiügyi szervekre, a h) pont a bíróságon kívüli jogvitát kötelező érvénnyel eldöntő szervekre állapította meg az országgyűlési biztosok vizsgálati jogosultságát. Az indítványozó szerint e fogalmak sértik a jogbiztonságnak a jogszabályok világosságára vonatkozó követelményét. Az ügy előadója Bihari Mihály alkotmánybíró volt.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az „államhatalmi” szerv kifejezés a mai alkotmányos berendezkedés leírására kevésbé alkalmas, továbbá nem egyértelmű: használata bizonytalansághoz vezet, ezért sérti a jogbiztonság követelményét. Azt a látszatot kelti ugyanis, hogy az országgyűlési biztosok hatáskörébe tartozik az Országgyűlés tevékenységének vizsgálata. Holott a biztosok hatásköre az Országgyűlés közhatalmi tevékenységének vizsgálatára, így az Or-

szággyűlés által alkotott normák felülvizsgálatára nem terjedhet ki.

Jelentésük homályossága és bizonytalansága miatt ugyancsak sérti a jogbiztonság alkotmányos követelményét az Obtv. 29. § (1) bekezdés f) pontjában említett „igazságiügyi” szerv fogalma, valamint a h) pontban írt „a bíróságon kívüli jogvitát kötelező érvénnyel eldöntő szerv” fogalma, ezért a határozat szerint ezek is alkotmányellenesek.

A határozathoz különvéleményt jelentett be Kiss László alkotmánybíró. Álláspontja szerint az Alkotmánybíróságnak meg kellett volna vizsgálnia az Obtv. 29. § (1) bekezdésében felsorolt valamennyi szerv-fogalom alkotmányosságát az egyértelműség szempontjából. A különvéleményhez Bagi István alkotmánybíró csatlakozott.